

УДК 616-092.18:378.14=111

ПОБУДОВА ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПАТОЛОГІЧНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ СТУДЕНТАМ З АНГЛОМОВНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ

О.В. Савельєва

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

Фундаментальність знань та доступність вищої освіти є тими чинниками, які спонукають іноземних громадян до навчання у вищих навчальних закладах України, зокрема медичних [7]. Навчання іноземних студентів характеризується значними особливостями, які пов'язані з кінцевою метою навчання, умовами освіти і проживання в новому етнокультурному середовищі, періодом адаптації, тощо.

У вищих медичних навчальних закладах України останнім часом набуває поширення викладання англійською мовою. Така форма навчання існувала в провідних навчальних закладах за радянських часів і мала за мету підготовку лікарів для роботи в країнах Азії, Африки та Латинської Америки. Нині зазначена форма навчання розвивається на інших засадах і обслуговує на контрактній основі інтереси іноземних громадян, що після завершення навчання працюватимуть у системі охорони здоров'я своїх країн [2].

Впровадження англійської форми навчання підвищує конкурентоспроможність української системи вищої медичної освіти. Воно полегшує обмін студентами і викладачами між вищими навчальними закладами різних країн, як це передбачено Болонським процесом [4].

Метою роботи був аналіз позитивного досвіду, надбаного на кафедрі патофізіології ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» при викладанні цієї дисципліни студентам з англійською формою навчання.

Відомо, що протягом перших двох років навчання в медичному ВНЗ усі студенти, в тому числі ті, що навчаються англійською мовою, опановують медичну біохімію, гістологію, нормальну анатомію та фізіологію. Знання з цих предметів формують той важливий базис, який необхідний для вивчення загальної патології. Розуміння процесів, що становлять патогенез захворювань, надає студентам змогу розуміти принципи діагностики та лікування хвороб, які вивчаються на клінічних кафедрах.

Зазначені міркування визначають стратегію викладання патологічної фізіології взагалі, але її реалізація при викладанні предмету англійською мовою відбувається на фоні певних проблем. Вони породжуються двома причинами: 1) недосконалим володінням англійською мовою з боку студентів-іноземців; 2) недосконалістю навчально-методичної літератури для англійської форми навчання.

Перше заважає англійським студентам з країн Азії та Африки не лише в конспектуванні повномасштабних лекцій, а й в розумінні «мікролекцій», пояснень викладача під час лабораторних занять, ситуаційних задач та тестових завдань.

Друге виявляється відсутністю підручників, навчальних посібників та практикумів міжнародного рівня, виданих англійською мовою, але у відповідності з існуючою в Україні програмою з патофізіології. Адже нині підручники, якими користуються англійські студенти з даної дисципліни, як і сама програма, не відповідають європейським стандартам. У США, Канаді, Великобританії та інших країнах існує предмет «Загальна патологія» на відміну від «Патологічної фізіології», що викладається в медичних ВНЗ України [3]. Суттєва різниця спостерігається в поданні таких розділів нозології як «етіологія», «патогенез», «реактивність», «хвороба» та інші, де вітчизняна наука більш докладно висвітлює філософські проблеми [3].

Вказані об'єктивні труднощі долаються шляхом удосконалення педагогічного процесу, особливо аудиторної роботи студентів. На лабораторних і практичних заняттях створюється ділова обстановка з активною участю всіх студентів групи в навчальних діях. Її створення надзвичайно важливе з урахуванням психоемоційних факторів, що мають місце в англійських групах [5].

Проведення заняття починається зі з'ясування початкового рівня знань з теми. Для

цього кожному студенту пропонується коротко (кількома словами або однією фразою) відповісти на достатньо прості конкретні запитання. Навіть таке кількахвилинне опитування надає уявлення про обізнаність студента з темою заняття та його загальну поінформованість.

Основна частина заняття присвячується усному опитуванню у формі діалогу між студентом та викладачем. Під час опитування викладач ставить проблемні питання та заохочує до участі в співбесіді не тільки того студента, котрого опитує, а й інших студентів групи.

Також під час лабораторних занять студенти виконують навчальні експерименти, в ході яких відтворюються типові патологічні процеси та стани з урахуванням вимог біоетики [1]. Все побачене під час моделювання патології студенти обговорюють з викладачем, пояснюють одержані результати та роблять висновки, фіксують їх у спеціальних зошитах «Records of practical studies on pathophysiology», розроблених колективом авторів кафедри патофізіології ВДНЗУ «УМСА» на чолі з професором В.О. Костенком та перекладених англійською мовою. Такі зошити містять виклад методики експерименту й перелік необхідного обладнання, що економить час заняття, відведений на фіксацію такої інформації.

В кінці кожного лабораторного заняття проводиться підсумковий контроль, який дозволяє виявити рівень засвоєння матеріалу. Він проходить у вигляді тест-контролю, що включає 15 тестових завдань з однією правильною відповіддю (завдання I рівня). При підготовці контролю тестові завдання, створюються викладачами кафедри або перекладаються з вітчизняних джерел. Водночас використовуються й тести, що існують в країнах де проживають наші студенти. Це пов'язано з тим, що тестування за кордоном широко впроваджено при підтвердженні дипломів, котрі одержані в Україні.

Велика увага приділяється тестуванню й на підсумкових заняттях, що допомагає англомовним студентам підготуватись до заключного тестового контролю з патофізіології та до ліцензійного іспиту «Крок-1». Тест-контроль на підсумкових заняттях містить 20 тестів з однією правильною відповіддю, котрі охоплюють весь вивчений розділ. Перед кожним підсумковим ще одне заняття відводиться для розв'язання ситуаційних задач та завдань з бази даних «Крок-1». Це дозволяє студентам, за необхідності, одержати від викладача роз'яснення незрозумілих питань.

Таким чином, англомовна форма навчання при викладанні патологічної фізіології реалізується на тих самих засадах, що й викладання цієї дисципліни державною мовою, але вимагає більшої уваги викладача до кожного студента під час аудиторної роботи та збільшує питому вагу тестування, яке дозволяє ефективно контролювати рівень знань студентів [6], навіть за умов їх недостатнього володіння англійською мовою. Досвід кафедри щодо широкого впровадження тестового контролю та зошитів для експериментальної роботи може бути використаний при викладанні інших доклінічних дисциплін студентам з англомовною формою навчання.

Висновки

1. Активний діалог між викладачем та студентами, коли викладач є організатором отримання знань, лишається головним моментом у проведенні лабораторних занять з патофізіології зі студентами, що навчаються англійською мовою.
2. Тестовий контроль є оптимальним методом контролю знань англомовних студентів під час вивчення ними патофізіології.
3. Використання спеціальних зошитів з викладом методики навчального експерименту англійською мовою підвищує ефективність цього виду навчальної діяльності.

Література

1. Антологія з білетики / За ред. Ю.І. Кундієва. – Львів, 2003. – 592 с.
2. Важничка О.М., Капусник Ю.О., Олійник Н.О. Проблеми і здобутки при викладанні базисної фармакології студентам з англомовною формою навчання // Матер. навч.-метод. конф. «Сучасні технології навчання у підготовці медичних кадрів». – Полтава, 2008. – С. 16–18.
3. Гоженко А.І., Гуркалова І.П., Дяченко М.Г., Коваленко Л.Г., Бабій В.П. Сучасний стан та перспективи підготовки іноземних студентів в Одеському медичному університеті // Матер. міжнародн. наук.-практ. конф. «Фахова підготовка іноземних громадян в Україні: сучасний стан та

перспективи розвитку». – К., 2002. – С. 232-241.

4. Гришак І.Г., Дикий Б.М., Пюрик В.Ф., Кобрин Т.З. Стан вітчизняного ринку вищої освіти та праці в медичній галузі у світлі вимог Болонського процесу // Медична освіта. – 2005. – №3. – С. 16-19.

5. Дев'яткіна Т.О., Важнича О.М., Луценко Р.В., Олійник Н.О., Денисенко С.В. Психоемоційні фактори при сучасних і класичних методах контролю знань // Зб. наук. праць «Сучасні технології вищої медичної освіти». – Донецьк, 2006. – С. 238-242.

6. Захарчук Г.Я., Криховець О.В., Гулай О.І., Бодров В.П. Тестовий контроль знань при вивченні хімічних дисциплін на фармацевтичному факультеті // Медична освіта. – 2004. – №3-4. – С. 43-45.

7. Скрипніков М.С., Бобирьов В.М., Попов В.І., Потяженко М.М., Богиня Л.В. Деякі аспекти організації навчально-виховного процесу з іноземними студентами // Матер. доп. навч.-метод. конф. «Особливості організації навчально-виховного процесу зі студентами іноземцями у медичному вузі». – Полтава, 2003. – С. 2-11.

Реферати

**ПОСТРОЕНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ПРОЦЕССА В
ХОДЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ПАТОЛОГИЧЕСКОЙ
ФИЗИОЛОГИИ СТУДЕНТАМ С
АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ФОРМОЙ ОБУЧЕНИЯ**

Савельева О.В.

Путем обобщения опыта преподавания патофизиологии студентам с англоязычной формой обучения показано, что активный диалог между преподавателем и студентами является главным моментом в проведении лабораторных занятий. Тестовый контроль – оптимальный метод контроля знаний англоязычных студентов во время изучения ими патофизиологии. Использование специальных тетрадей с изложением методики учебного эксперимента на английском языке повышает эффективность этого вида учебной деятельности.

Ключевые слова: патофизиология, преподавание, англоязычная форма обучения.

**PEDAGOGIC PROCESS STRUCTURING
IN COURSE OF PATHOPHYSIOLOGY TEACHING TO STUDENTS
WITH ENGLISH-STUDY FORM**

Savelieva O.V.

As it was demonstrated by summarizing pathophysiology study to UMSA students with English-study form, that active dialogue between the teacher and students represented main moment in laboratory classes performance. Test control is control optimal method for English-study students during pathophysiology study. Special copy – books usage with educational experiment giving there in English improves, this study activity type effectiveness.

Key words: pathophysiology, teaching, English-study form.